

ségtetik már ahhoz is, hogy a kiválóbbak meggyőzzék a szokásos gyakorlatba ragadt kollégáikat a jelzett alapos megújítás szükségességéről. Ahhoz is, hogy együttes fellépést sürgessenek a szülők (s az egész társadalom) mai téves beállítottságának megváltoztatásáért, amely szerint *a gyermeki évek semmi másra nem valók, mint a felnőttkorra való felkészülésre a hasznosnak hitt töméntelen ismeretanyag erőszakolt befogadtatásával*. Gyermekeink érdekében a közvélemény tudomására kell hozni, hogy a felnőtt életszakaszra az egyedüli egyértelműen hasznos felkészülés a harmonikus fejlődésnek, a képességek kibontakoztatásának maximális segítése, de a sérelmekről óvott személyiségformálódás biztosításával. A felnőttkori érvényesülést segítő praktikus ismeretadagolás prioritása már csak az érettebb diákkorban lehet ártalmaktól mentes. A pedagógusok bátorsága kell ahhoz is, hogy a zsenge emberkéket megvédelmezzék a felnőttek világa különféle érdekszervezeteinek – a hatalmi térnyerések gyarapítására irányuló s a gyermeki fejlődés kívánalmaitól érzéketlen – törekvései ellen.

Talán a legnagyobb bátorságot igényli a pedagógusoktól azoknak a szakbarbároknak a kiteszolására iskoláink tájékáról, akik a tudományos színvonal biztosításának megtévesztő jelszavával a gyermeki világba begyömöszölhető „tudományos” ismerethalmazzal igyekeznek gátlástalanul „eladni” az iskolákban. Akár – az egyébként megérthető – szakmai elfogultság fűti e káros igyekezetet, ahol a tülekedők mindegyike a saját tudományágát hiszi az emberi élet legfontosabb áldásának, akár egyszerű egyéni haszonnforrást vagy érvényesülési vágyat sejtünk e merényletek hajtóerői között, *a gyermekek millióinak szorongásaitól való megóvása mindezeknél mérhetetlenül fontosabb*.

A pedagógustársadalom erélyesebb gyermekóvó fellépését remélhetőleg elősegítené az, ha a gyermeki jogokról szóló egyezmény ezutáni előírásaiban a kiváló jogászok szövege mellett a kiváló pedagógusok gyermekérdekű megfogalmazásai is helyet kapnának. Azaz: ha a legszerencsétlenebb sorsba csúszott gyermekek tízezrei mellett törvényes védőhálót kapnának a kevésbé szembetűnő, de ugyancsak súlyos ártalmakkal küszködő gyermekmilliók is. Vagyis megfogalmazódna és törvényes biztosítékot kapna minden gyermeknek (tehát minden jövőbeli felnőttnek) *a joga olyan gyermeki esztendőkhöz, amelyekben a természettől kapott képességeit örökölt barbár oktatási szokásoktól és új ostoba „tudományoskodástól”, valamint önző hatalmi törekvésektől nem háborítva fejlesztheti ki*.

Sok apróbb jelentőségű ügy mellett ma ez a legfontosabb iskolai probléma. Ebben az ügyben minden pedagógus egyetérthetne politikai és világnézeti különbségektől függetlenül.

BOGLÁRI BÉKÉS ISTVÁN

Tejfoggal kőbe...

Hogy valóban „a gyermek évszázada” volt-e a rövidesen véget érő kerek időszak (miként egy jeles pedagógus író névezte előlegezett bizalommal a századfordulón), azt majd talán a következő évszázad tudja megítélni; ma legfőljebb annyit állíthatunk teljes bizonyossággal, hogy a legutóbbi évtized csakugyan a gyermek évtizede volt. A Nemzetközi Gyermekévtől (1979) A Gyermek Jogairól Szóló Egyezmény megkötéséig (1989) az ifjú korosztály életkörülményeinek sokrétű problémaköre a legrangosabb nemzetközi szervezetek figyelmét is magára vonta. 1990-ben hazánk is csatlakozott az ENSZ-egyezményhez.

A gyermeki jogok és érdekek tényleges érvényesülésének útja azonban meglehetősen göröngyös. Az „útakadályok” földelésére, megjelölésére, az elhárításukban való közreműködésre szerveződött 1989-ben különféle, a gyermekek sorsát érintő szakmák képviselőiből A Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma.

A gyerekek nem csupán családtagok, tanulók, gondozottak vagy „esetek”, hanem személyiségek is, tömegükben pedig jól vagy rosszul felfogott érdekeiket olykor megfogalmazó, olykor megfogalmazni sem tudó, de mindenképpen figyelemre méltó társadalmi csoportot alkotnak. Röviden szólva: e sajátos, jogérvényesítésében korlátozott népesség-réteg érdekeinek képviselőjére alakult jogászokból, orvosokból, pedagógusokból, pszichológusokból, művészekből, újságírókból – természetes és jogi személyekből – 1989 tavaszán az a széleskörű munkacsoport, mely nem más gyermekvédő szervezetek helyett és ellenében, hanem azokkal esetenként vagy tartósan együttműködve, saját – szakmai összetételben rejlő – lehetőségének latbavetésével igyekszik munkálkodni.

Tisztségviselőink és alkalmi műhelyeink az elmúlt közel három esztendőben négy fő munkaterületen fejtették ki tevékenységüket. Különös figyelmet kellett szentelnünk ebben az időszakban a jogalkalmazáson (gyakorlati érdekvédelmen) kívül a jogalkotásnak is, hiszen 1989 novemberében fogadta el az ENSZ Közgyűlése A Gyermek Jogairól Szóló Egyezményt, s noha ezt 1991 novemberében a magyar Országgyűlés is jogrendünkbe illesztette, törvényeinknek az Egyezményhez való igazítása még jó ideig igényelheti figyelmünket. Tudományos tevékenységünk tényfeltáró munkára, konferenciák szervezésére és kiadványok közreadására terjed ki. Szorosan kapcsolódik munkánknak e részéhez tájékoztatási tevékenységünk. Negyedik területnek pedagógiai és szociális kezdeményezéseinket tekinthetjük.

Tevékenységformáink lényegének, céljának ismeretében talán az alábbi, szűkszavú krónika is adhat valamelyes képet vállalásainkról, törekvéseinkről.

1989

május

A *tankötelesek munkanélküliségéről* címmel jelezhető probléma fölvetése és megoldások kezdeményezése a művelődési miniszternél és az ifjúságpolitikai kormánybiztosnál;

Tiltakozás a gyermekélelmezés térítési díjainak felemelése, illetve az iskola piacosítása ellen;

Levél és javaslatok a gyermeknapon az országgyűlési képviselőknek, a Minisztertanácsnak és a helyi tanácsoknak;

Kezdeményezés a nyílt jogalkotás rendszerének bevezetésére, a jogalkotásról szóló törvény módosítására.

augusztus

Az iskolákat és gyermekintézményeket sújtó betörések, bombariadók elleni védelem kérése a Művelődési és Belügyminisztériumtól

szeptember

Kezdeményezés az ifjúságpolitikai kormánybiztosnál a gyermek- és ifjúsági intézményekkel kapcsolatos moratórium bevezetésére

október

A gyermek- és gyermekérdekű szervezetek találkozójának összehívása

november

Felhívás és nyilatkozat a gyermek- és ifjúsági célú vagyon megőrzése, működtetése tárgyában. Ennek és a sajtó figyelmének köszönhetően eredményes intézménymegóvási akciók Egerben és Bács-Kiskun megyében, átfogó felmérés kikényszerítése a Kormánytól

december

Állásfoglalás az ifjúsági célú vagyonról
Állásfoglalás a közoktatási rendszer továbbfejlesztésével kapcsolatos eljárásról

Tiltakozás a tanácsok szegregációs, a hátrányos helyzetű gyerekeket sértő intézményáthelyező eljárásai ellen

Állásfoglalás a gyermekmozgalmak pluralizmusáról, az iskola és a mozgalmak kapcsolatáról

1990

február

Nyolc szervezet konzultációja és közös állásfoglalása az oktatási törvény módosításáról

március

A Magyar Köztársaság képviselője aláírja az Egyezményt. A Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma levélben jelzi az ENSZ főtítkárnak, hogy a fórum az egyezményt a maga részéről érvényesnek tekinti, egyidejűleg kéri Magyarországot a főbb közjogi méltóságait, hogy a maguk

részéről segítsék a dokumentum szellemének mielőbbi hazai érvényre juttatását

Átfogó tematikájú oktatáspolitikai kollokvium szervezésében való részvétel; az állásfoglalást harmincegy szervezet írta alá

május

Országos tapasztalatcsere szervezése az OPI Iskolafejlesztési Központjával a tankötelesek munkanélküliségéről

június

Tiltakozás a kínai nagykövetségnél a pegingi diákmegmozdulások vérbefojtása miatt

december

A Jelentés a magyar gyerekek helyzetéről 1990 című kiadvány megjelentetése

Jótekonysági jazzkoncert a *Gyermeklánc Egyesülettel* és az *Egyetemi Színpaddal*/közös szervezésben

1991

március

A fórum kiáltványt tesz közzé, amely a magyarországi gyerekek jogi helyzetét szembesíti az Egyezményben foglaltakkal

április

A fórum a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálattal közös munkacsoportot hoz létre az Egyezménynek a magyar jogrendbe illesztését segítő

Gyermeknyár 1991: pályázat gyerekek és fiatalok szabadidő eltöltési lehetőségeinek kutatására

Közvetítő szerep vállalása debreceni iskolák és az önkormányzat közti konfliktusban

május

Részvétel a magyarországi gyerekek helyzetével foglalkozó rádió- illetve tv-műsorban

Szakmai fórum a Városmajori Gimnáziumban több társadalmi szervezet részvételével

Az *Ifik a Tavaszi Fesztiválon* névvel évek óta folyamatosan működő program támogatása; a program célja, hogy a különböző ifjúsági szervezetekhez – vagy semmilyen szervezethez sem – tartozó vidéki diákok részt vehessenek színvonalas fővárosi rendezvényeken

június

A fórum által alapított 25 ezer forintos sajtódíjat első ízben adják át a gyermekérdekekért sük-

ra szálló újságíróknak, s ettől kezdve folyamatosan közöljük negatív és pozitív észrevételeiket a sajtóorgánumok vezetőivel

A fórum levélben ajánlja fel segítségét az önkormányzatoknak gyermekeket érintő ügyekben

szeptember

Létrejön a *Gyermeki Jogok Magyar Nemzeti Bizottsága*. E rangos testület célja *A Gyermek Jogairól Szóló Egyezmény*elveinek és előírásainak mielőbbi és minél szélesebb körű érvényre juttatása. A titkársági teendőik ellátására a fórum kap felkérést

Országos tájékozódás arról, mennyire nehezíti a tankönyvárak felszabadításáról szóló rendelkezés az iskolások és az iskolafenntartók helyzetét

október

„Szülőképző” tanfolyam kezdeményezése a Madarász utcai kórházban 0-3 éves korú gyerekek nevelését segítő csoport közreműködésével

november

Megnyílik a Gyermekérdekek Szabadegyeteme

Az Országgyűlés határoz *A Gyermek Jogairól Szóló Egyezménynek a magyar jogrendbe illesztéséről*. A gyakorlati tennivalók sokaságáról megszületik a *Gyermek a jognak asztalánál* című kiadvány (az áprilisban alakult közös munkacsoport által készített dokumentum), amely az Egyezmény szövegét a Magyarországon jelenleg hatályos jogszabályokkal veti össze (Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat – Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma 1991, Budapest. Kézirat)

1992

január

Nyilatkozat a hazánkban tanuló, dolgozó vagy menedéket talált fiatalok elleni erőszak megfékezése érdekében

február

A Gyermektanulmányok Alapítványának létrehozása: „A Gyermekérdekek Magyarországi Fórumának létérdeke, hogy a köréje szerveződő szakértői gárda bővüljön. Ennek – egyik – eszközeként a közgyűlés elhatározza a Gyermektanulmányok Alapítványának létrehozását és az alapítvány keretében ösztöndíjpályázat kiírását.” A tavasszal kiírt első pályázatra 97 pályázó 107 pályamunkát nyújtott be, szeptember-

től 31 fél-egy éves ösztöndíjasa van az alapítványnak

március

Közgyűlési állásfoglalás a közoktatási törvény tervezetéről (csatlakozás a kétharmados törvényhozási elfogadást követelő aláírásgyűjtéshez), a bölcsődei és az óvodai ellátás normatív támogatásáról, az 1992-es nyári iskolai szünetről, a gyermeki és ifjúsági jogok országgyűlési különbiztosa intézményének bevezetéséről. Konszenzussal elfogadott nézetek a gyermekügy néhány fontos kérdéséről: a kulturális örökség(értékek)hez való hozzájárulásról, az örökbefogadásról, a gyermek- és ifjúsági sajtóról, az állam és az önkormányzatok felelősségéről a nevelési intézmények fenntartásáért, a tanulói érdekvédelemről, a 0-3 év közötti kor jelentőségéről. Az állásfoglalások, konszenzusos vélemények eljuttatása az illetékesekhez

április

Az egykori Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat-Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma közös munkacsoportból létrejön a Gyermekjogi Műhely

május

A gyermeki és ifjúsági jogokkal foglalkozó szekció szakmai vezetése az Ifjúság '92 c. konferencián

július

Megjelenik a *Jelentés a magyar gyermekek helyzetéről 1991 c.* kiadvány, ezzel a kiadványtípus sorozattá válik

október

Megkezdődik a Közéleti Diákakadémia elnevezésű új, hosszútávú képzéssorozat tervének kidolgozása

november

Létrejön a fórum első vidéki tagozata az abaúji Hejce községben és környékén. Itt talál helyet a Gyermekérdekek Magyarországi Fórumának 1993-tól működő képzési bázisa is

Fontos feladatunknak tekintjük, hogy kezdeményezéseinkkel nyomást gyakoroljunk mindazokra, akik alkotmányos felelősséget viselnek meghatározott gyermekérdekek védelméért, érvényesítéséért. Állami feladatot nem vállalunk át. Fő megnyilvánulási formánk a figyelemfelhívás, a gyermekérdekek és a nyilvánosság ütköztetése. A hozzánk érkező észrevételeket, tudomásunkra jutó sérelmeket az orvoslásra hivatott intézményekhez továbbítjuk.

december

Bekapcsolódnak a bátonyterenyei művelődési központ privatizációjával kapcsolatos – gyermekkezdeményezésre indult – akcióba

1993

március

A nyolcvan esztendővel ezelőtti tanácskozásra emlékezve a Gyermektanulmányok Alapítványával és az Új Magyar Gyermektanulmányi Társasággal közösen szervezett Gyermektanulmányi Kongresszus

április

A fórum éves közgyűlése a működés új formájaként kialakítja a fórum programjait, amelyekhez a tagok szabadon csatlakozhatnak:

- A gyermekellátás jövője
- A gyermekstatisztikai adatgyűjtés helyzetének vizsgálata
- Gyermekellátási Kárjelentés
- Gyermekérdekek Szabadegyeteme
- Gyermekügyi Önkormányzati Szolgálat
- Hejcei Hetek
- Jelentés a gyerekek helyzetéről Magyarországon
- Jogszabálytervezetek véleményezése
- Közéleti Diákakadémia
- Nemzetközi tájékozódás, kitekintés
- Sajtózsúr
- Szakmai és regionális gyermekügyi találkozók
- Társadalmi jelentés az Egyezmény érvényesülésének magyarországi helyzetéről

május

Nyolcvan pontos javaslatot küld a fórum az országgyűlési pártoknak és az oktatási bizottságnak: a javaslat az Egyezmény és a közoktatási törvénytervezet ellentmondásait javasolja kiküszöbölni

június

A közoktatási törvénytervezethez beadott közel 800 módosítási javaslatban húsz különböző pártállású képviselő a nyolcvan pontos javaslat-csomag szellemét, illetve szó szerinti szövegét követő ötvenegy módosító indítványt nyújtott be.

Folyamatosan gyűjtjük az információkat a gyermekvilágról, az ilyen tárgyú információgyűjtéssel hivatásszerűen foglalkozó intézmények, műhelyek munkáját ösztönözzük, lehetőségeink szerint támogatjuk, esetenként megrendeléssel is fordulunk hozzájuk. Tapasztalatainkat évente összesített jelentésben adjuk közre nyomtatásban, de alkalomszerűen is szolgálunk akár írásos, akár szóbeli tájékoztatással a gyerekek helyzetéről.

Tevékenységünkben valamennyi, a gyerekekkel kapcsolatos szakma együttműködését igyekszünk megvalósítani: pedagógiai, jogi, politológiai, szociológiai, orvosi, közgazdasági, művészeti, közművelődési és tömegkommunikációs oldalról egyaránt várjuk a segítséget érdekvédő munkánkhoz. Megnyilatkozásaink és akcióink tagjaink és együttműködőink kezdeményezésein alapulnak, s az erre hivatott grémium, a havonta szervezett egyeztető összejövetel döntése alapján viseli a fórum „márkajegyét” és támogatását.

Aktivistáink tájékoztatása és képzése érdekében tanácsadó szolgálatot szervezünk, illetve létrehoztuk a Gyermekérdekek Szabadegyetemét.

Készséggel együttműködünk bármilyen gyermekvédő szervezettel és kezdeményezéssel, fontosnak tartjuk a gyermekérdekű alapítványok koordinációját is. Hegemoniára semmiféle munkakapcsolatban nem törekszünk; tevékenységünk alapelvei: nyitottság és konszenzuskeresés. A következő évek fogják eldönteni: szűkebb körű szakértő-nyomásgyakorló-érdekkifejező műhely leszünk-e, vagy szélesedő tagságú tömegszervezet.

Céljainkat és feladatainkat tükrözi az Alapszabály. Eszerint a fórum célja képviselni a gyerekek sajátos érdekeit minden olyan ügyben, ami közvetlenül, vagy közvetve a korosztályt érinti. Ebből következően szorgalmazza az ENSZ Gyermeki Jogok Nyilatkozatában és A Gyermek Jogairól Szóló Egyezményben foglaltak maradéktalan megvalósítását a Magyar Köztársaságban. Figyelme kiterjed a politikai, gazdasági, kulturális, egészségügyi és egyéb döntések előkészítésére, a központi gyermekellátási formák mellett szükségesnek tartja az önszerveződő, vállalkozás-jellegű formák kiépítését, s a társadalmi intézményrendszer részeként működő gyermekszervezeteket, -mozgalmat, -közösségeket.

Cselekvési- és munkaformái közül kiemelkednek az alábbiak: helyzetelemzés, kutatás, tájékoztatás, gyermekérdekű akciók kezdeményezése, támogatása.

Tagok és együttműködők lehetnek magyar és külföldi állampolgárok, gyerekek és felnőttek társadalmi szervezetei, állampolgári közösségek és jogi személyek, akik (és amelyek) vállalják a tagságból eredő feladatokat, rendszeresen vagy alkalmanként részt vállalnak a munkából.

A fórum szervei: a közgyűlés és az egyeztető összejövetel. A közgyűlésen szavazati joggal vesznek részt a fórum tagjai tanácskozási – napirendtől és egyedi döntéstől függetlenül úgyszintén szavazati – joggal a fórum közreműködői, tanácskozási joggal mindazok, akik erre alkalmanként igényt tartanak, de a fórumnak nem tagjai és nem számon tartott közreműködői. A közgyűlést szükség szerint, de legalább évenként össze kell hívni.

A havonta – általában a hónap utolsó csütörtökjén délután 5 órára a fórum székhelyére – összehívott egyeztető összejövetelen a fórum valamennyi tagja és együttműködője jogosult résztvenni, s az ott fölmerült információkat nyilvánosságra kell hozni. Erre szolgál a fórum *Tájékoztatója*, amely havonként, általában a hónap elején jelenik meg, s amit minden tag és együttműködő térítésmentesen megkap. A szervezet működéséért a közgyűlés által választott társelnökök felelnek (az 1993. évi közgyűlés az alábbiakat választotta meg egy esztendőre: Csizmár Gábor, Loránd Ferenc, Papp György, Salamon Eszter, Sári Lajos, Trencsényi László, Trencsényi Tibor. Tevékenységüket az ügyvezető társelnök hangolja össze.

A tagsági díj évi 200 Ft. Ez, s a fórumnak juttatott támogatás, felajánlás, adomány, pályázat, rendezvényekből, vállalkozásokból származó nyereség képezi anyagi eszközeinket.

A érdeklődő olvasó számára közöljük a fórum címét, telefonszámát:

Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma, 1156 Budapest XV., Kontyfa utca 5. Tel.: 164-3280

PAPP GYÖRGY – TRENCSENYI IMRE